

Cultuureducatie als basisvaardigheid

Mocca's missie

Mocca maakt cultuuronderwijs toegankelijk voor zoveel mogelijk kinderen en jongeren in Amsterdam en Weesp. We brengen cultuureducatieve programma's en de makers ervan in kaart, ontsluiten dat en verbinden onderwijs en cultuur van voorscholen tot middelbaar beroepsonderwijs (mbo). We doen dat om kinderen zich zo breed mogelijk te laten ontwikkelen. Met de Cultuurbus en Cultuurboot dragen we bij aan kansengelijkheid en met de MoccaAcademie aan kennisontwikkeling en kennisuitwisseling, lokaal en landelijk. We doen dat met financiering van de gemeente Amsterdam en het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) vanuit het bruisende stadsdeel De Baarsjes.

Mocca's visie

Wij stimuleren meerstemmig structureel cultuuronderwijs met aandacht voor de steeds wisselende samenstellingen van de jongeren in groot Amsterdam en Weesp op basis van een gedegen samenwerking van onderwijs en cultuur. We doen dat met een groep sterk betrokken medewerkers, elk deskundig op hun eigen vakgebied. We zoeken samenwerking met het hoger onderwijs, met kennisinstututen en maatschappelijke partijen, lokaal en landelijk en bestendige samenwerkingen. We geloven in open source en delen onze innovatieve manier van werken met iedereen in het veld.

© Mocca

Bestuursverslag

Mocca's missie | Mocca's visie
| 20 jaar luisteren en doen |
Veranderingen in het veld | Advies
& Begeleiding | MoccaAcademie |
Cultuurbus en -boot | Mocca in Weesp
| Terugblik 2025 | Vooruitblik 2026 |
Cultuureducatie met Kwaliteit |
Leerkrachten en educatoren over de
MoccaAcademie | Verslag Raad van
Toezicht | Financieel resultaat |
Risicoanalyse | Personeel en bedrijfs-
voering | Governance Code Cultuur |
Bestuursvorm en samenstelling Raad
van Toezicht | Code diversiteit &
Inclusie | De prestaties in kengetallen
| Bijlage: Leerkrachten en educatoren
over de MoccaAcademie |

ICC-cursisten tijdens de MoccaAcademie
in het Eye filmmuseum

Introductie

20 jaar luisteren en doen

Besloten bus- en bootvervoer gratis voor basisscholen, extra vouchers voor cultuureducatie voor het speciaal onderwijs, leerlijnen voor cultuur in het primair onderwijs (po) en voortgezet onderwijs (vo), de pilot muziekonderwijs voor gratis muziekles op basisscholen, de pilot voor de cultuurcoaches, de verankering van beleidsplannen voor cultuur in de scholen, alliantievorming in het culturele veld, de pilot interne cultuurcoach, de opleiding voor cultuurcoördinator in het mbo en in het voortgezet onderwijs, de cultuureducatiemarkt, duizenden samenwerkingen tussen scholen, kunstenaars, filmmakers, musea, theaters, muziekscholen en andere culturele partners, Met Mocca naar Cultuur, de scholing en masterclasses van de MoccaAcademie.

Dit en nog veel meer heeft Mocca de afgelopen 20 jaar geïnitieerd om samen met de gemeente, het FCP, het onderwijs en het culturele veld zo veel mogelijk kinderen in Amsterdam te stimuleren in hun ontwikkeling.

Het schrijven van dit bestuursverslag valt samen met de komst van een nieuwe directeur-bestuurder, Kelly de Briaes Backer. Eind 2025 heb ik mijn opdracht teruggegeven aan de raad van toezicht. De werving voor een nieuwe directeur is via een extern bureau verlopen. Ikzelf heb met ongelooflijk veel liefde en inzet de organisatie vanaf de start opgebouwd, vanuit een diepe overtuiging dat we samen een verschil kunnen maken in Amsterdam. Het werk dat Mocca doet is wezenlijk voor deze stad. Van de Cultuurbus tot de MoccaAcademie, de vele schoolbezoeken en de vele tienduizenden kinderen die jaarlijks actief kunst en cultuur beleven dankzij onze advisering. Ik draag Mocca met een gerust hart over aan Kelly.

Peggy Brandon, directeur

Peggy Brandon

© Mocca

De MoccaAcademie is kennispartner voor professionals in cultuureducatie in Amsterdam. Met masterclasses, meet-ups en adviestrajecten ondersteunt de MoccaAcademie leerkrachten, culturele instellingen en kunstenaars bij het versterken van cultuureducatie in het onderwijs. Mocca brengt het culturele veld en scholen samen. Mocca werkt daarmee aan duurzame samenwerking en de ontwikkeling van doorgaande leerlijnen, zodat jongeren in het onderwijs hun creativiteit blijven ontwikkelen.

Dit jaar zet Mocca de MoccaAcademie in het zonnetje met testimonials, waarin leerkrachten hun ervaringen met de MoccaAcademie delen.

“Iedere keer fiets ik verrast en met stof tot nadenken naar huis.”

Yolanda Eijs, *Visio Onderwijs Amsterdam*

“Mocca staat voor mij voor gehoord te worden, gezelligheid in een professionele organisatie.”

Damione Cornelisse, *Yuverta West*

In het schooljaar 2016-2017 volgde Henk de IIC-cursus. Nu bijna 10 jaar later zegt hij hierover: “De IIC-cursus was de leukste en beste cursus die ik ooit heb gevolgd.”

Henk Boonstra, *de Asvo school*

Coverfoto van het Kunstenplan 2025-2028 van de gemeente Amsterdam, waarin het cultuurbeleid en de subsidiëring voor de komende vier jaar zijn vastgelegd

Veranderingen in het veld

© Mocco

Tijdens de ICC-cursus bij IKC De Baanbreker

Er is sprake van vergrijzing in Amsterdam, met een piek in de stadsdelen Noord, Zuid en Zuidoost. Een aantal wijken ziet de instroom van startende kennismigranten zonder kinderen. Gezinnen met jonge kinderen verhuizen naar buiten de stad. Soms naar Groot-Amsterdam, zoals Weesp, en randgemeenten als Landsmeer en de nieuwe wijken rondom Diemen.

In Weesp en Diemen is er een tekort aan scholen en kinderopvang en worden juist nieuwe scholen gebouwd. In de stadsdelen Zuid en Centrum ontstaat een krimp in het aantal scholen. Scholen komen onder de opheffingsnorm van 195 kinderen en moeten sluiten. Dat speelt des te meer bij scholen met een tekort aan leerkrachten of veel wisselingen in team en directie. De wisselingen en het lerarentekort hebben invloed op de kwaliteit van het onderwijs en de beoordeling door de onderwijsinspectie. Een negatieve beoordeling beïnvloedt de aantrekkelijkheid voor nieuwe leerkrachten en voor ouders, waardoor de problemen op de school toenemen.

In 2023 waren er 37 scholen met een leerlingenaantal rondom de sluitingsnorm. Dat houdt niet altijd in dat scholen moeten sluiten. Grotere besturen kunnen de leerlingaantallen van meerdere scholen middelen, waardoor de sluitingsnorm minder relevant wordt. Terwijl nieuwe scholen ontstaan, vaak met een specifieke religieuze grondslag of een specifiek leerconcept, sloten tussen 2022 en 2024 scholen in diverse wijken. Dat merk je op de scholen die de kinderen van de gesloten scholen opvangen. De instroom van een groep kinderen in een klas en in een school vraagt om extra inzet op samenhang voor de leerlingen.

Een schoolsluiting brengt onrust voor kinderen, leerkrachten en ouders met zich mee die anders is dan een zelfgekozen schoolwisseling. Je ziet dan ook dat ouders de sluitingen soms proberen te stoppen, tot gerechtelijke procedures aan toe.

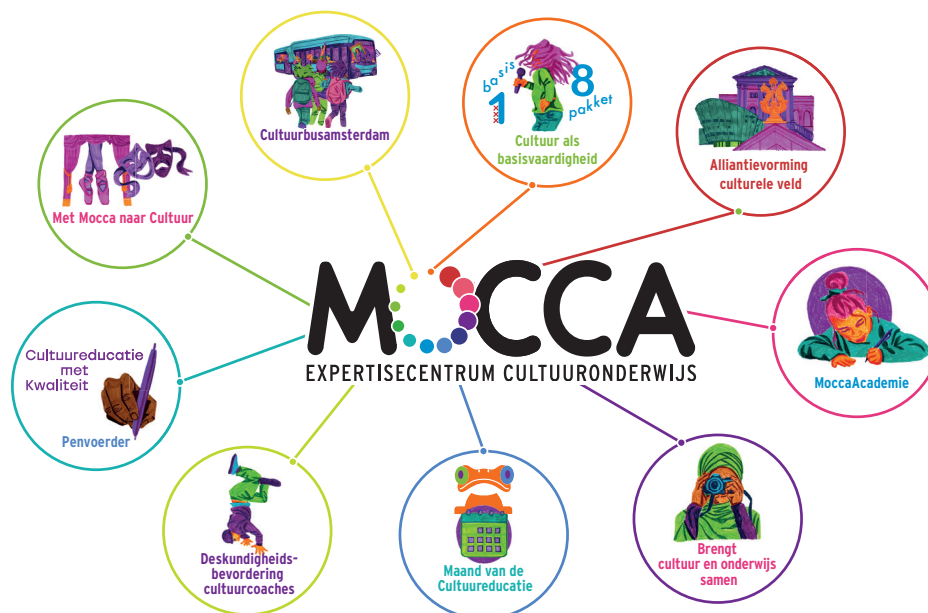
Gewoonlijk stromen kinderen in bij groep 1. Hoewel ze daarna vaak in een andere samenstelling naar de volgende groepen gaan, kennen ze de kinderen al van het schoolplein. Elke klas heeft weleens een kind dat nieuw op school is, maar tientallen kinderen brengen een andere dynamiek met zich mee. Kinderen die nu in groep 4 of hoger zitten, ervaren vaak nog effecten in hun sociaal-emotionele ontwikkeling van de periode waarin scholen en voorscholen gesloten waren in 2020 en 2021.

Om de nieuwe samenhang te stimuleren leggen leerkrachten en interne cultuurcoördinatoren (ICC'ers) regelmatig een adviesvraag bij Mocca neer, die het team van Mocca doorgeeft aan het culturele veld. Samen met makers en leerkrachten worden culturele programma's ontwikkeld die bijdragen aan de binding in de klas. Samen maken, ontdekken en ervaren heeft een positief effect op de leerlingen. Door ook ouders te betrekken, bijvoorbeeld via ouderparticipatie, kunnen zij zich sneller thuis voelen op de nieuwe school.

Cultuureducatie-netwerkmarkt najaar 2025 in De Krakeling

Advies en begeleiding

Mocca is een expertisecentrum voor cultuuronderwijs en geeft advies over, en begeleidt de verankering van cultuur in het onderwijs. Dat is de kern van de opdracht van de gemeente Amsterdam aan Mocca. Hiervoor bezoekt Mocca scholen en culturele instellingen en brengt hun vragen in kaart. De ontwikkelingen in cultuureducatieve programma's worden door het team van Mocca nauwgezet gevolgd en er is steeds overleg met een veelheid aan instellingen. Nieuwe makers vinden goed de weg naar Mocca en krijgen advies over het onderwijs en het culturele veld in Amsterdam.

Mocca's Cultuurcatalogus, de database met culturele instellingen, wordt steeds aangevuld. Met de Cultuureducatie met Kwaliteit regeling (CmK) stimuleert Mocca alliantievorming in het culturele veld. Zo kunnen het AMA, de samenwerkende muziekinstellingen, TDEA, samenwerkende theaters, podia en dansinstellingen, en de Vmbo Denktank, scholen gezamenlijk benaderen en kennis en ervaringen delen. Met erfgoedinstellingen en scholen is een digitale erfgoedleerlijn ontwikkeld binnen de Erfgoedalliantie.

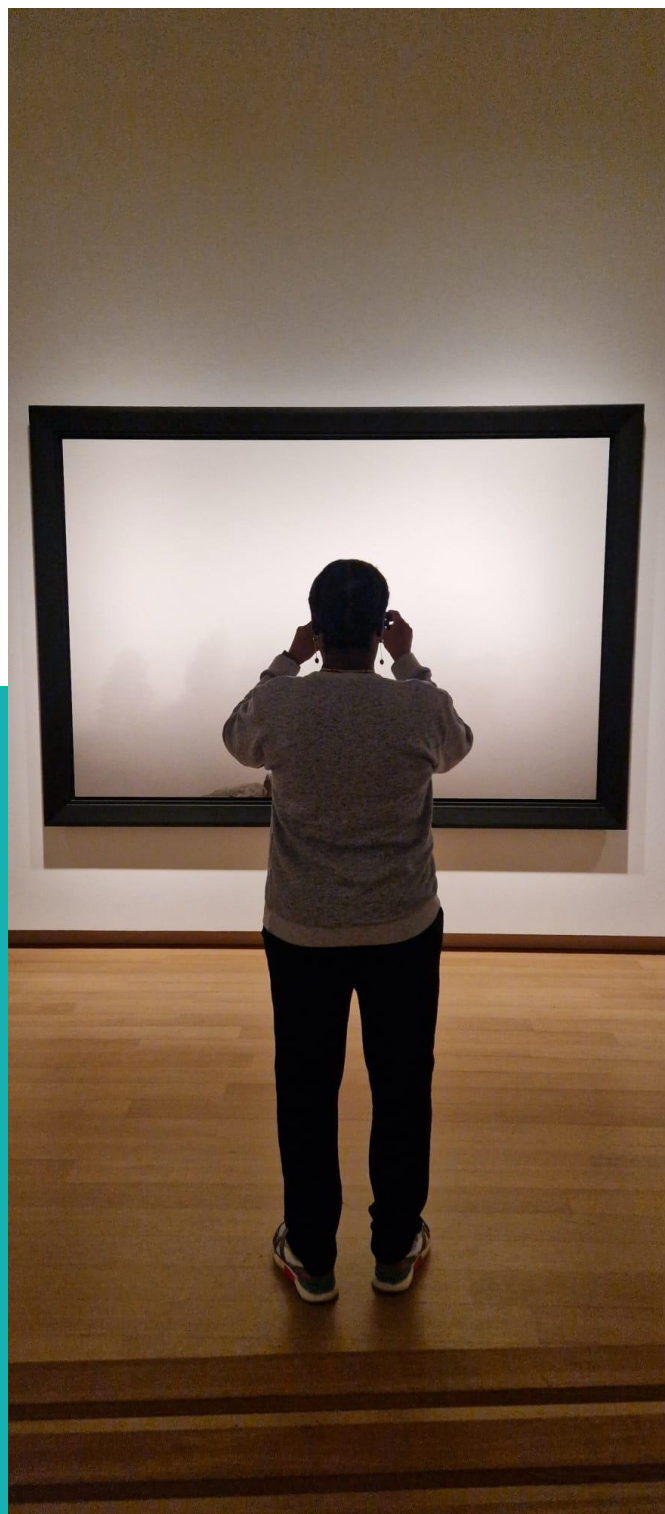
Voor het culturele veld is Mocca een continue vraagbaak en partner in het bestendigen van cultuuronderwijs. Mocca biedt trainingen en masterclasses waar makers en educatoren relaties met leerkrachten van scholen opbouwen en verstevigen en waar steeds kennisuitwisseling wordt gestimuleerd. De MoccaAcademie brengt met het programma Met Mocca naar Cultuur leerkrachten en docenten naar culturele instellingen door de hele stad. Dat leidt vaak tot gezamenlijke projecten en schoolbezoeken.

Congres Cultuureducatie in Amsterdam 2025

Dankzij CmK is er extra geld voor de samenwerking tussen scholen en het culturele veld, waarbij Mocca een actieve rol heeft in de ontsluiting van cultuureducatief aanbod. De adviseurs van Mocca onderhouden warm contact met leerkrachten, schooldirecties en vakdocenten. Er worden meerjarenplannen gemaakt en er wordt inzicht geboden in geldstromen, zoals het Voucherbeheerbudget voor basisscholen, speciaal onderwijs en vmbo 1 en 2. De kern van het werk van Mocca is het stimuleren dat cultuur een vast onderdeel van de school kan zijn en blijven.

Mocca's activiteiten zijn onder te verdelen in drie hoofdtaken: 1) de MoccaAcademie, 2) de Cultuurbus en Cultuurboot en 3) Advies & Begeleiding voor onderwijs en cultuur. Binnen elke activiteit bestaat een veelheid aan deelgebieden.

© Mocca

Tijdens de ICC-cursus bij IKC De Baanbreker

Met de MoccaAcademie naar het Stedelijk Museum

MoccaAcademie

De MoccaAcademie ontwikkelt en organiseert steeds meer programma's voor verschillende soorten onderwijs, scholing en kennisdeling. Onder de noemer *De hele keten* zijn er programma's voor het volledige vormende onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs, dus van voorscholen tot het mbo. Het aanbod van de Academie richt zich op leerkrachten, makers, vakdocenten en educatiemedewerkers. Voor elke schoolfase is er een eigen programmering, verder uitgesplitst naar cultuurcoaches, speciaal onderwijs en andere doelgroepen. Door aan te sluiten bij de dynamiek van de grote stad blijft Mocca zich ontwikkelen. De nieuw opgedane kennis wordt landelijk gedeeld met andere cultuureducatieorganisaties, het landelijk kennisinstituut cultuureducatie en amateurkunst (LKCA) en de landelijke penvoerders voor CmK. Daarnaast ontwikkelt Mocca nieuwe activiteiten, zoals trainingen voor cultuurcoaches en de recent afgeronde landelijke pilot voor een cursus voor cultuurcoördinatoren in het voortgezet onderwijs, de cultuurcoördinator voortgezet onderwijs (CCVO), en de cultuurcoördinator middelbaar beroepsonderwijs (CCMBO).

Elk programma van de MoccaAcademie combineert inspiratie en kennisoverdracht. Zo vinden de lessen van de opleiding tot interne cultuurcoördinator plaats bij verschillende culturele instellingen, worden masterclasses gegeven door experts, en worden de MoccaAcademie bijeenkomsten georganiseerd op unieke locaties, zoals Cinema de Vlucht, Ru Paré of het Stadsarchief. Die inspiratie komt extra naar voren bij *Met Mocca naar Cultuur*, waarbij het MoccaAcademieteam met een open blik kijkt naar het cultuuraanbod in musea en op podia en bezoeken organiseert voor geïnteresseerde leerkrachten en educatoren naar cultuur in de stad.

Workshop tijdens het congres Cultuureducatie in Amsterdam 2025

© Mocca

Leerkrachten en educatoren over de MoccaAcademie

Voor dit bestuursverslag is tijdens MoccaAcademie bijeenkomsten gevraagd om een reactie op de activiteiten van de MoccaAcademie te geven. De ingestuurde verhalen geven een beeld van de impact van de MoccaAcademie op leerkrachten en educatoren in Amsterdam.

“Dankzij de ICC-cursus heb ik nu een beter beeld van wat cultuureducatie kan betekenen voor de school.”

Rob Gerritsen

Docent bij de Amsterdamse Montessori School

Rob over de MoccaAcademie

Ik ben de ICC-cursus gaan volgen omdat de vorige ICC'er met pensioen is gegaan. Aangezien ik zelf nog weinig kennis had van cultuureducatie, leek het mij leuk om mij hierin te verdiepen. Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan. De ICC-cursus heb ik als leerzaam en waardevol ervaren. (Lees verder in de bijlage)

Anno Pander

Teamlid bij basisschool Elzenhagen

Anno over de MoccaAcademie

Al sinds 2008 maak ik als cultuurcoördinator namens basisschool Elzenhagen 'gebruik' van Mocca en de MoccaAcademie onder de bezielende leiding van Peggy. Niet alleen heb ik mede daardoor samen met het team onze kunst- en cultuureducatie kunnen vormgeven, maar ook 'mijn' netwerk kunnen uitbreiden met heel veel betrokken aanbieders die de stad Amsterdam rijk is en met wie het bijna altijd een feestje is om mee te kunnen samenwerken!

“Mocca ondersteunt mij als jonge ICC'er, waardoor ik zelfverzekerde keuzes durf te maken die passen bij mijn school.”

Anouk Kleykamp, teamlid bij IKC De Baanbreker

Cultuurbus en Cultuurboot Amsterdam

De Cultuurbus en Cultuurboot bieden gratis cultuurvervoer voor Amsterdamse basis- en speciaalonderwijsscholieren. In 2010 schreven we een voorstel voor besloten busvervoer, waarmee basisscholieren in de stad naar erfgoedinstellingen konden reizen voor de toegankelijkheid van cultuurbeleving voor alle kinderen in de stad.

Wat vaak over het hoofd wordt gezien, is dat er naast de groepsleerkracht per bus vier à vijf ouders of verzorgers meereizen. Dit betekent dat er naast de leerlingen ook ruim 10.000 ouders of verzorgers per jaar gebruikmaken van de Cultuurbus. De kosten hiervan zijn niet meegenomen in de subsidie.

© Mocca

Met Mocca naar Cultuur bezocht de tentoonstelling Erwin Olaf - Freedom in het Stedelijk Museum

Mocca in Weesp

Een Mocca-adviseur begeleidt de po- en vo-scholen en culturele instellingen in Weesp. Ook in 2025 was Mocca met het advieswerk actief in het stadsgebied Weesp(-Driemond), de mooie, authentieke stadskern aan de Vecht. De scholen in Weesp geven aan dat er op het gebied van cultuuronderwijs veel voordelen zijn gekomen na het samengaan met Amsterdam, zoals de Culturbus, de vouchergelden en de advisering van Mocca.

De nieuwbouwkern Weesperluis is enorm gegroeid en dat zie je terug in de leerlingaantallen van de nieuwe en bestaande scholen, zoals de basisscholen Weesperrijk, de Jozefschool en IKC Cadans. De ICC-cursus van Mocca is inmiddels door 4 van de 7 basisscholen gevolgd.

De omslag van aanbod- naar vraaggericht werken slaat aan bij de scholen. In 2025 is vooral ingezet op aansluiting bij CmK, en dat is gelukt. Van de 17 deelnemende scholen in 2025 in Amsterdam waren het de scholen in Weesp die als eersten projecten zijn gestart binnen de vierde periode van Cultuur-educatie met Kwaliteit (CmK4).

Anouk Kleykamp, kleuterleerkracht en ICC'er bij IKC De Baanbreker ontvangt haar certificaat

Tijdens een ICC-cursus op locatie, Amsterdam in Motion

Terugblik 2025

© Mocca

Congres Cultuureducatie in Amsterdam 2025

Mocca krijgt een opdracht van de gemeente Amsterdam in het kader van het Basispakket voor Kunst- en Cultuureducatie. Door de uitvoering van die opdracht helpt Mocca de cultuureducatieve ambities van de gemeente Amsterdam te realiseren. Iedere vier jaar wordt een aanvraag gedaan, gelijklopend met het Kunstenplan van de gemeente. De beoordeling van de aanvraag wordt door de gemeente gedaan en de toewijzing is volgens de budgetten in het cultuurcluster van de afdeling Cultuur. Mocca is daarnaast penvoerder voor de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, CmK, namens de gemeente Amsterdam.

De opdrachten aan Mocca zijn op basis van eenzelfde subsidiebedrag als de voorgaande vierjarige subsidieperiode. De lonen en kosten zijn echter gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren. De subsidietoekenning draagt dus ook een bezuiniging met zich mee.

In 2024 is de vierjarige subsidieaanvraag ingediend voor het Kunstenplan 2025-2028 van de gemeente Amsterdam met als titel: *Maak cultuur een basisvaardigheid in het onderwijs*.

In de aanvraag wordt benadrukt dat elk kind, ongeacht achtergrond, baat heeft bij een brede ontwikkeling en toegang tot een omgeving die taal, creativiteit en zelfvertrouwen stimuleert. Cultuuronderwijs is daarin net zo fundamenteel als taal- en rekenonderwijs: het leert kinderen zich te verhouden tot de wereld en biedt ruimte voor expressie en verbinding. Hoewel scholen al veel kunnen, vraagt het maken van bewuste keuzes voor cultuuronderwijs en het formuleren van een samenhangend schoolplan om aanvullende ondersteuning. Denk hierbij aan deskundigheidsbevordering, kennisdeling en het opbouwen van gelijkwaardige samenwerkingen met culturele instellingen. Advisering van het hele cultuureducatieveld is daarin essentieel, net als het bevorderen en delen van kennis met dat veld.

De MoccaAcademie doet dat via trainingen, workshops en bijeenkomsten. De inhoud daarvan ontstaat door steeds in gesprek met leerkrachten, cultuurcoaches en makers te zijn en vertaalde zich in 2025 onder andere in een tweede cultuureducatie-netwerkmarkt die op aanvraag van het veld in het najaar plaatsvond.

De advisering van Mocca richt zich vanaf 2025 op:

- Meer aandacht voor het cultuurplan als integraal onderdeel van het schoolplan.
- Gerichtte begeleiding van scholen in het basisonderwijs en de eerste twee leerjaren van het vmbo.
- Stimulering van langdurige samenwerking tussen scholen en culturele partners.
- De coördinatie en uitvoering van de vierde periode van Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK4) van het FCP.

Tegelijkertijd is de subsidie op het peil van de afgelopen acht jaar gebleven. In de loop van die acht jaar zijn de kosten voor vervoer, personeel en beheerslasten met meer dan

50% gestegen. Dat bracht met zich mee dat het team moest krimpen. Het kleinere team brengt een sterke focus op het primaire proces. Dat is onder meer in de invulling van CmK zichtbaar. De vraag van scholen en culturele instellingen richt zich op hogere budgetten en langdurige samenwerking. Door dat in Meerjarige Cultuureducatietrajecten (MCT's) vorm te geven, werd een keuze gemaakt voor minder CmK-scholen en een intensievere begeleiding. De herschikking bracht ook meer aandacht voor cultuurcoaches door het hele team. Bij de afsluiting van het jaar heeft Mocca aan de afspraken met de gemeente Amsterdam voldaan. Door het taakstellende budget van de Cultuurbus en Cultuurboot zijn 44.967 leerlingen vervoerd in plaats van de geprognoseerde 50.000. De 44.967 leerlingen hebben samen met 8.154 begeleiders podia, musea en andere instellingen bezocht.

CmK-CultuureducatieLabs worden MCT's, Meerjarige Cultuureducatietrajecten

De afgelopen jaren hadden scholen additionele budgetten van het Nationaal Programma Onderwijs om achterstanden in het onderwijs in te lopen. Samen met de gelden van School en Omgeving en de regeling Familiescholen hadden scholen ruime budgetten die ook aan cultuureducatie werden besteed. Hierdoor bleven de aantallen CmK-CEL's, de CultuureducatieLabs, achter bij verwachtingen.

De uitloop van de derde periode van Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK3) laat weer een heel ander beeld zien. Juist in de laatste maanden van het schooljaar 2024/2025 hebben 76 scholen een CEL uitgevoerd. In het najaar van 2024 en het voorjaar van 2025 heeft Mocca een aantal pilots opgezet ter voorbereiding op de nieuwe CmK-periode. In overleg met het FCP en de gemeente is afgesproken dat pilots zich richten op verschillende thema's binnen cultuureducatie. In samenwerking met voorscholen zijn de mogelijkheden op het gebied van cultuuronderwijs onderzocht.

ICC'ers bij een MoccaAcademie les in het ITA

Daarnaast liepen onderzoeken naar vakoverstijgend werken, ouderbetrokkenheid en burgerschap in relatie tot cultuur-educatie. Een andere pilot ondersteunt het Platform Cultuur-educatie MBO, een samenwerkingsverband van zeven grote Amsterdamse culturele instellingen en veertien colleges van het ROC van Amsterdam (ROCvA). Dit platform werkt gezamenlijk aan een duurzame infrastructuur voor cultuuronderwijs in het mbo. Onderdeel hiervan is de proeftuin CCMBO, de eerste cursus cultuurcoördinator voor het mbo, waaraan elf cursisten van het ROCvA deelnemen.

CmK in het v(mb)o en mbo

In het vmbo volgen leerlingen slechts beperkt het vak culturele en kunstzinnige vorming (CKV). In het mbo ontbreken structurele cultuurprogramma's in zijn geheel. Gezien dat landelijk ongeveer 50% van de leerlingen doorstroomt naar het praktisch onderwijs, blijft voor een grote groep jongeren de toegang tot creatieve ontwikkeling zeer beperkt. In het vmbo is CKV vanaf het derde leerjaar een vak binnen het schoolprogramma, maar met beduidend minder uren dan in havo en vwo. Sommige leerlingen stromen uit naar mbo voordat ze structureel cultuuronderwijs hebben gekregen. Zij kregen beperkt aanbod van creatieve programma's via de school.

Pilot Cultuureducatie op voorscholen

Looptijd pilot: schooljaar 2024-2025

Uitgevoerd door Mocca-adviseurs in samenwerking met

11

11
culturele partners

- Aslan Muziekcentrum
- Black Cat Theatre
- Femke Agema - Kris Kras Atelier
- Johlie Sweet - dansdocent
- KleinTje Kunst
- Lijm-lab
- MEMO
- Mime Wave
- Mirja van der Bijl - Kris Kras Atelier
- Het Scheepvaartmuseum
- Walkaplank

Deze pilot is mogelijk gemaakt dankzij de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit van Het Fonds voor Cultuurparticipatie en de gemeente Amsterdam

Bereik

20

20
Voorscholen

20

20
Voorschoolgroepen

181

181
Culturele activiteiten

608

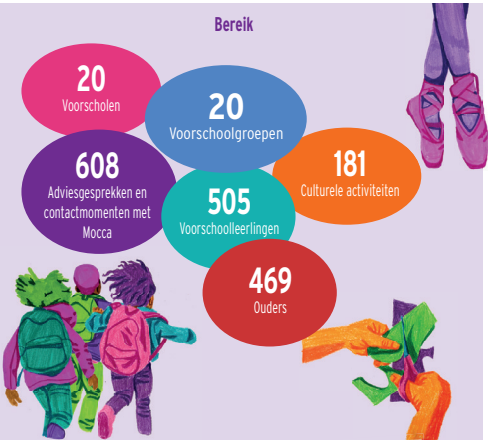
608
Adviesgesprekken en contactmomenten met Mocca

505

505
Voorschoolleerlingen

469

469
Ouders

Overkoepelende en samenwerkende organisaties

4

4
organisaties

- Akros Kinderopvang
- Partou
- Impuls
- Dynamo

“Door muziek te koppelen aan het thema ‘Lente’ gingen kinderen vanzelf woorden zingen als ‘bloem’ en ‘regen’.”

“Bij het museumbezoek zag ik kinderen vragen stellen, wijzen, en echt opgaan in wat ze zagen.”

“Ik gebruik nu vaker muziek en dans als inleiding op een thema. De kinderen reageren daar heel anders op: met meer aandacht en plezier.”

Impact

3.929

3.929
culturele ervaringen

€ 2.500

€ 2.500
per voorschool

2

2
kennisbijeenkomsten voor

57

57
deelnemers

Disciplines

muziek

beeldende kunst

erfgoed

theater

dans

taal

Vooruitblik 2026

Kunstenplan 2025-2028: Cultuur als basisvaardigheid

Cultuureducatie maakt een integraal deel uit van de hele onderwijsketen, van voorschool tot mbo. In 2026 wordt de advisering naar dat brede veld uitgedragen. In Weesp nemen alle scholen deel aan CmK-trajecten en wordt de advisering uitgebreid naar voorscholen en is het onderdeel van de samenwerking met het ROCvA. De CmK-trajecten in Amsterdam zijn volgens het tijdpad zoals dat in de aanvraag is voorgelegd. In overleg met het FCP en de gemeente Amsterdam voerde Mocca vier veldonderzoeken uit rond actuele thema's binnen cultuureducatie: vakoverstijgend werken, ouderbetrokkenheid, burgerschap en cultuureducatie op de voorschool. In 2026 geeft dit richting aan de activiteiten van de MoccaAcademie. Scholen gaven aan behoefte te hebben aan inspirerende voorbeelden voor burgerschap, vakoverstijgend werken en ouderbetrokkenheid. Mocca koppelt deze vraag aan de nieuwe leerdoelen die vanaf 2026 en 2027 in het onderwijs gaan gelden, met bijeenkomsten, inspiratie en advisering.

IPABO/ROCvA

IPABO en ROCvA werken aan de ontwikkeling van een nieuw uitstroomprofiel *Kunst & Cultuur* binnen de Associate Degree Pedagogisch en Educatief Professional (AD-PEP). Dit tweejarige hbo-programma richt zich op studenten die als leerkracht-ondersteuner willen werken in het (speciaal) basisonderwijs, voortgezet onderwijs of de buitenschoolse opvang. Naast het bestaande profiel Sport wordt kunst en cultuur toegevoegd als specialisatie. Teamleden van Mocca geven gastlessen voor het nieuwe uitstroomprofiel.

Het Amsterdamse onderwijs en het culturele veld komen samen bij het Mocca-congres Cultuureducatie in Amsterdam

Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht kijkt terug op 2025 als een jaar waarin Mocca wederom grote maatschappelijke relevantie liet zien, maar waarin ook duidelijke spanningen zichtbaar werden tussen ambities, impact en beschikbare middelen. De raad heeft in dit jaar actief toezicht gehouden op zowel de realisatie van de doelstellingen als op de bredere context waarin Mocca opereert.

De RvT heeft in 2025 nadrukkelijker meegekeken op de impact en het doelbereik van de activiteiten van Mocca. Daarbij is niet alleen gekeken naar kwantitatieve resultaten, maar vooral naar de vraag in hoeverre de activiteiten bijdragen aan de missie om cultuuronderwijs toegankelijk en duurzaam te verankeren binnen het onderwijs. De raad reflecteert positief op de wijze waarop Mocca, ook onder druk van veranderende omstandigheden, koersvast is gebleven en tegelijkertijd ruimte heeft gehouden voor vernieuwing, kennisdeling en het bereiken van nieuwe doelgroepen. Een belangrijk aandachtspunt voor de raad was de continuïteit van de organisatie. De groei van activiteiten, de blijvend hoge vraag naar onder meer de Cultuurbus en de toename van verwachtingen vanuit het onderwijs en het culturele veld leggen druk op de organisatie. De raad heeft daarom toegezien op de balans tussen ambities, draagkracht van het team en de beschikbare financiële middelen. De raad waardeert het als zeer positief dat de bestuurder tijdig keuzes heeft gemaakt in inrichting, prioritering en personele inzet, waardoor de organisatie beheersbaar en toekomstbestendig is gebleven binnen gelijkblijvende subsidievoorwaarden.

Tegelijkertijd opereert Mocca in een bredere maatschappelijke en politieke context die onzekerheid met zich meebrengt. De landelijke verkiezingen in 2025 en de voortdurende verschuivingen in het cultuur- en onderwijsbeleid vragen om alertheid en strategisch vermogen. De raad onderschrijft het belang van Mocca als stabiele, verbindende speler in een tijd van maatschappelijke onrust en polarisatie, en acht het van groot belang dat cultuuronderwijs als basisvoorziening zichtbaar en stevig op de agenda blijft staan. In 2025 heeft de raad ook aandacht besteed aan de eigen samenstelling en rol. De Raad van Toezicht verwelkomde twee nieuwe leden, Eefje Valkema en Mariette Dölle. Zij vormen met hun beleidsmatige, bestuurlijke en expertise van het culturele veld een waardevolle aanvulling. Tegelijkertijd nam de raad afscheid van de voorzitter, de heer Wijnand Mirandolle, waarna uit de zittende leden een nieuwe voorzitter is benoemd. De Raad zet bewust in op het actief benutten van de verschillende expertises binnen de raad, zodat toezicht, reflectie en strategische advisering goed in balans blijven. De Raad van Toezicht heeft in 2025 zijn werkzaamheden in onafhankelijkheid kunnen uitvoeren en heeft met vertrouwen vastgesteld dat Mocca haar maatschappelijke opdracht met grote betrokkenheid en professionaliteit vervult. Er was geen belangenverstrengeling. De raad dankt het bestuur en het team voor hun inzet en veerkracht en ziet met vertrouwen uit naar de verdere ontwikkeling van Mocca in de komende periode.

Namens de Raad van Toezicht,

Rukiye Sarizeybek

Financieel resultaat

Cultuureducatie-netwerkmarkt najaar 2025 in De Krakeling

Tijdens de vierjarige subsidieperiode is een aantal reserves ontstaan door de sluiting van scholen en culturele instellingen gedurende de pandemie.

Bij het FCP en de gemeente is een voorstel gedaan om de CmK-reserves in te zetten voor pilots voor kennisontwikkeling. Hiermee liep de organisatie vooruit op activiteiten in 2025-2028.

Voor deze pilots is in het schooljaar 2024/2025 is een aparte begroting opgesteld waarin veldonderzoeken en activiteiten-geld was opgenomen. Een deel van deze kosten vielen in het kalenderjaar 2024, de rest in 2025. In 2025 heeft daarnaast een groot aantal scholen alsnog gebruik gemaakt van de doorloop van CmK in de eerste helft van het kalenderjaar. Dit is een reguliere mogelijkheid binnen de regeling.

Ruim 70 scholen kregen hierdoor impulsgelden voor de borging van samenwerkingen met culturele partijen. In de aanvragen en de daarmee samenhangende toename in bestedingen is voorzien door de ontvangen inflatiecorrectie van Cultuur met Kwaliteit, enkele personele verschuivingen en een minimale onttrekking aan de algemene reserve.

Risicoanalyse

Voor de dekking van haar begroting is Mocca afhankelijk van subsidies. Deze subsidies zijn gerelateerd aan de activiteiten en taken van de organisatie: het adviseren en stimuleren van cultuuronderwijs in Amsterdam. Voor de periode 2025-2028 heeft de gemeente Amsterdam Mocca hiervoor subsidie toegekend. De subsidie is op een vergelijkbaar niveau als de vorige vierjarige periode, terwijl alle kosten zijn gestegen. Door personele en administratieve ingrepen en ingrepen in de werkzaamheden zijn de bestedingen naar beneden gebracht. De algemene toepassing van de CAO heeft een kostenverhogend effect op de personeelskosten. De stijging is gelijk of hoger dan de gemeentelijke inflatiecorrectie. Het FCP heeft een eenmalige inflatiecorrectie voor 4 jaar toegekend in 2024 na afloop van de subsidieperiode. Voor een volgende subsi-

Kris Kras Atelier op voorschool

© Mocca

Workshop tijdens het congres Cultuureducatie in Amsterdam 2025

dieperiode kan de stijging van de lonen een hoger risico gaan vormen. Daarnaast voorziet de CAO van andere partijen in het werkveld in een betere betaling van vergelijkbare functies.

Het wegvallen van de subsidie is een directe bedreiging voor het voortbestaan van de organisatie. In het geval de subsidie wordt gediscontinueerd, is er een draaiboek gemaakt in samenwerking met de personeelsadviseur (HR) en een organisatieadviseur. De kosten voor het besloten busvervoer zijn toegenomen terwijl de subsidie op hetzelfde bedrag is gebleven. De hoge kosten vormen een risico voor het voortbestaan van het besloten vervoer.

De bedrijfsprocessen zijn georganiseerd door de inzet van Salesforce. Mocca valt onder de foundation en kan het systeem tegen een sterk gereduceerd tarief gebruiken. Voor Salesforce is een beheerspraak met een externe freelance beheerder. Salesforce is een krachtige tool en marktleider in klantrelatiebeheersystemen. Alle werkzaamheden rondom het primaire proces van de organisatie worden door de applicaties van Salesforce verricht: urenregistratie, factureren, adresbestanden, contactmomenten en CMK-trajecten. De beschikbaarheid van externe beheerders voor een voor Mocca haalbaar tarief kan op termijn een risico zijn.

Mocca heeft de administratieve organisatie (AO) en interne controle (IC) vanaf medio 2025 stevig heringericht, met een achtogen principe, rapportages en controlemechanismen die bijdragen aan betrouwbare financiële gegevens en het beheersen van risico's. Dit is in 2024 ingezet met het doorlichten van de organisatie. In 2025 kwam naar voren dat de managementinformatie niet altijd tijdig beschikbaar was. Door de nieuwe inrichting kan de organisatie in geval van risico's tijdig strategische beslissingen nemen. Het werk van Mocca is afhankelijk van technologie, daarom is in 2025 op advies van de RvT een cyber security scan verricht.

Cultuureducatienetwerkmarkt najaar 2025 in De Krakeling

Presentatie uitkomsten CmK-pilot voorscholen in Het Ketelhuis.

ICC-cursus op locatie, Internationaal Theater Amsterdam (ITA)

Personeel en bedrijfsvoering

De huidige gemeentelijk opdracht

De gemeentelijke opdracht vanaf 2025 legt de nadruk op het basisonderwijs, vmbo 1 en 2 en op de ICC'ers binnen de scholen. Het versterken van de relatie met cultuurcoaches is daarbij van groter belang, zowel als groep als op individueel niveau. De cultuurcoaches krijgen een eigen aanpak en een toegewijde adviseur. Vanaf de zomer van 2025 is er een nieuwe functie waarbij een adviseur cultuur en onderwijs ook coördinator Cmk is.

Personeelsontwikkeling

Het personeelsbestand van Mocca fluctueert de afgelopen vier jaar tussen 14 en 17 personen. De organisatie volgt de CAO KE en betaalt op basis van het fair pay-principe. Een deel van het personeel vormt een vaste kern die werkzaam is sinds de start van Mocca in 2005/2006 of al langer dan 10 jaar bij de organisatie werkt. In voorgaande jaren was er steeds een instroom van jonge medewerkers, die vaak vanuit een stage in tijdelijke dienst kwamen. In de aanloop naar de nieuwe aanvraag is in 2024 een strategisch plan gemaakt voor het personeelsbestand, in samenhang met gelijkblijvende subsidiebedragen. Dit is in relatie gebracht met de prestatieafspraken voor de periode 2025-2028. Door de werkzaamheden te veranderen kon de nieuwe opdracht met minder personeel worden uitgevoerd. Hiermee is geanticipeerd op de stijgende loonkosten en de positie van opdrachtnemende zelfstandige zonder personeel (zzp). In goed overleg is vanaf eind 2024 begonnen met het omzetten van zzp-adviseursopdrachten naar tijdelijke contracten of het beëindigen daarvan. Per eind 2025 bestaat het team uit 15 personen voor circa 12,5 fulltime-equivalent (fte).

Bedrijfsvoering

De financiële administratie en loonadministratie zijn ondergebracht bij een administratiekantoor, waarbij voor de financiële ondersteuning gebruik wordt gemaakt van een vaste externe controller. Voor de schoonmaak wordt samengewerkt met een vast schoonmaakbedrijf dat wekelijks schoonmaakt. Het Microsoft-beheer en de IT-hardware zijn belegd bij een IT-bedrijf en een externe beheerder.

Adviseurs cultuur en onderwijs Fleur de Kort en Astou Touré staan klaar voor de nieuwe groep ICC'ers in Museum Het Schip

Governance Code Cultuur

Mocca hanteert de Governance Code Cultuur en volgt de acht principes van de code. Mocca is een stichting. In navolging van de statuten zijn er een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht (RvT). De verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur-bestuurder en de RvT zijn vastgelegd in de statuten van de stichting. De RvT heeft een toezichthoudende rol, de dagelijkse leiding is in handen van de directeur-bestuurder. De RvT streeft naar een balans in leeftijd, geslacht, kennis en culturele achtergrond van de leden. Die balans is aanwezig bij de huidige leden. De RvT bestaat statutair uit tenminste drie leden. De leden komen uit diverse sectoren in de samenleving, het bedrijfsleven, het onderwijs en de culturele sector.

De leden hebben een netwerk binnen en zijn deskundig op een of meer werkterreinen van de stichting. De RvT heeft affiniteit met de maatschappelijke taken en de opdracht van de stichting, heeft kennis van en ervaring met politieke en bestuurlijke besluitvormingsprocessen en heeft strategisch inzicht en financiële kennis. De RvT heeft minimaal eens per jaar informele gesprekken met het personeel. Het team kent de RvT-leden en de leden kennen het team. Voor personeelszaken is er een externe HR-adviseur en een externe vertrouwenspersoon. De CAO wordt toegepast op directie en personeel.

Volgens de statuten worden de leden van de RvT voor drie jaar benoemd en kunnen zij één keer voor een tweede periode van drie jaar worden herbenoemd. Dit is vastgelegd in een rooster van aftreden. Het werven van nieuwe leden is een openbaar traject. In 2022 heeft Mocca drie nieuwe RvT-leden geworven door een traject aan te gaan met een extern bedrijf, gespecialiseerd in het werven van mensen met een bi- of multiculturele achtergrond. Deze drie nieuwe leden komen uit een breed maatschappelijk veld: uit het voortgezet onderwijs,

het middelbaar beroepsonderwijs en welzijn. De RvT is alert op belangenverstrengeling.

De RvT houdt toezicht op het functioneren van de bestuurder. Daarvoor spreekt een commissie van twee leden van de RvT één keer per jaar met de bestuurder over haar functioneren. Dit gesprek heeft in 2025 plaatsgevonden. De penningmeester overlegt met de accountant en rapporteert aan de voorzitter en de andere leden. De bestuurder overlegt regelmatig met de voorzitter van de RvT. Minimaal drie keer per jaar vergaderen de RvT en de bestuurder aan de hand van een jaaragenda en bespreken zij actuele ontwikkelingen. Eenmaal per jaar is er een zelfevaluatie van de leden. In 2025 heeft de RvT 4 keer vergaderd.

In 2018 is een Mocca Code opgesteld aan de hand waarvan de RvT haar functioneren toelicht. De Mocca Code is op de Mocca-website te lezen en te downloaden. Op de website is informatie over de leden, hun functies en de samenstelling van de RvT te vinden, alsook het rooster van aftreden en het bestuursverslag.

Kris Kras Atelier op een voorschool

Bestuursvorm en samenstelling RvT

Mocca heeft een bestuursmodel met een directeur-bestuurder en een RvT. De RvT bestaat uit de volgende leden:

- **Rukiye Sarizybek**, Interim Management Consultant, Sarizybek Interim & Advies | voorzitter RvT vanaf juni 2025 en lid vanaf januari 2023
- **Mariette Dölle**, directeur bestuurder Oude Kerk | RvT lid vanaf december 2024
- **Eefje Valkema**, Sr. Beleidsadviseur Cultuur, gemeente Haarlem | RvT lid vanaf december 2024
- **Jeroen Rijlaarsdam**, bestuurder onderwijsstichting TWij | RvT lid en penningmeester vanaf januari 2023
- **Jean-Paul Alspeer**, MOA (maatwerk onderwijs en arbeid) coach bij MBO Rijnland scholen | RvT lid vanaf januari 2023

Per ultimo 2025 is vervroegd uitgetreden:

- **Wijnand Mirandolle**, hoofd financiën en bedrijfsvoering Het Scheepvaartmuseum | penningmeester tot januari 2023, voorzitter van januari 2023 tot en met juni 2025

De leden van de RvT krijgen een onkostenvergoeding voor hun toezichthouderschap. Mocca volgt de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie.

De directeur-bestuurder is **Peggy Brandon**. Peggy Brandon blijft tot 1 juni 2026 betrokken als directeur. Daarna neemt Kelly de Brais-Backer de rol officieel over.

Cultuureducatie-netwerkmart najaar 2025
in De Krakeling

Code Diversiteit & Inclusie

Een van de kernwaarden van het Amsterdamse gemeentebestuur is het streven naar gelijke kansen voor iedereen. Mocca neemt deze kernwaarde als uitgangspunt voor al haar activiteiten. De Code Culturele Diversiteit biedt concrete handreikingen om gelijke behandeling, gelijke kansen en culturele diversiteit structureel te verankeren in publiek gefinancierde culturele instellingen. De code is opgebouwd rond vier pijlers: programma, publiek, personeel en partners.

Programma

Bij de programma's die Mocca zelf organiseert of in samenwerking met anderen, staan inclusie en diversiteit centraal. Dit vormt de basis voor de keuze van sprekers, moderators en experts bij alle bijeenkomsten en meet-ups. Inclusie en representatie zijn brede begrippen. In 2025 bewaakte Mocca de balans tussen gevestigde en nieuwe cultuur, en zorgde zij voor toegankelijkheid voor mensen met een fysieke beperking.

Publiek

De focus van de werkzaamheden van Mocca is nadrukkelijk gericht op Amsterdam. Mocca adviseert scholen en culturele organisaties in Amsterdam en is landelijk betrokken doordat het deel uitmaakt van netwerken met zusterorganisaties. Zo bereikt Mocca naast Amsterdam ook andere steden en provincies. Het leerlingenpubliek dat Mocca bereikt is een afspiegeling van deze superdiverse stad. Dat bereik nam in 2025 toe door het buitenschools Cultuurbusvervoer en door de uitrol van de pilot op de voorscholen. Dat leidde tot een nieuw publiek: niet alleen de jonge kinderen op de voorscholen komen in contact met kunst en cultuur, maar ook hun ouders en de begeleiders op de voorscholen.

Congres Cultuureducatie in Amsterdam 2025

© Mocca

Personeel

Het personeelsbeleid van Mocca is gericht op een gedifferentieerde samenstelling in gender, leeftijd, achtergrond en ervaring. Mocca streeft ernaar dat het personeel een afspiegeling is van de hele stad. Het percentage medewerkers, met inbegrip van het managementteam (MT) en zzp'ers, met een cultureel diverse achtergrond, is ruim 60%. Mocca heeft een goede balans in genders. Het percentage jonge medewerkers tot 30 jaar is circa 10%, het percentage boven de 50 jaar is 45%. De medewerkers zijn mbo-, hbo- en universitair geschoold. Door de samenstelling is er culturele meerstemmigheid. Daarnaast wordt in het team regelmatig het 'ongemakkelijke gesprek' over diversiteit, kansgelijkheid en inclusie gevoerd.

Partners

Mocca werkt voor het hele cultuureducatieve veld in Amsterdam. Met het oog op de code zoekt Mocca daarnaast bewust naar samenwerking met organisaties, kunstenaars en musici met cultureel diverse programma's, en kunstenaars zoals Margot Zwier die zich richten op leerlingen met een visuele of andere beperking. Bij de samenwerking met zakelijke partners wordt naar de samenstelling van het team gevraagd en naar de inclusie en diversiteit in de teams.

10 van de 12

leidinggevenden willen cultuureducatie structureel verankeren

28 van de 31 pedagogisch medewerkers zien door de pilot dat cultuureducatie bijdraagt aan de brede ontwikkeling van kinderen

Zij zagen onder andere:

Meer expressie en taalgebruik, vooral bij meertalige kinderen

Betere samenwerking tussen kinderen

Verhoogde concentratie en motivatie tijdens cultuureducatieve momenten

Kinderen die thuis naspeelden wat ze tijdens cultuureducatie-activiteiten hadden geleerd of beleefd

Dat de cultuureducatie-activiteiten de taalontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en motoriek ondersteunen

"We hebben kinderen zien bloeien. Kinderen die normaal stil zijn, zongen nu mee."

"Het liefst zou ik cultuur vast opnemen in het jaarplan."

"We moeten dit delen met andere locaties - het werkt echt!"

"Eerst vond ik het spannend om iets kunstzinnigs te doen met de groep, nu durf ik zelf dingen te verzinnen."

Opbrengsten Pilot Cultuureducatie op voorscholen

Een duurzaam kunst- en cultuurprogramma op voorscholen vraagt om:

1.

Financiering via gemeente en rijksmiddelen

2.

Een brede visie op de meerwaarde van cultuureducatie

3.

Deskundige en gemotiveerde pedagogisch professionals en cultuurpartners

4.

Verbinding met de VVE-doelen en -methodes

6.

Ouderbetrokkenheid

5.

Een ondersteunende infrastructuur waarin organisaties als Mocca als partner en kennisbron worden ingezet

De prestaties in kengetallen

© Mocca

Nieuwe Cultuurbus 2025

Prestatieafspraken

Voor de periode 2025-2028 heeft Mocca met de gemeente streefgetallen besproken voor de diverse activiteiten. Onderstaand de resultaten van 2025.

Cultuurvervoer

De Cultuurbus en Cultuurboot van Mocca vervoerden het afgelopen jaar in totaal **42.882** leerlingen en **8.114** begeleiders voor **1.527** ritten/vaarten naar **70** culturele partners. Dit betrof **230** scholen, **13** buitenschoolse partners, **21** voorscholen en 1 Landsmeerse school met **4** ritten. De drukste maand was maart, met **7.607** vervoerde leerlingen.

- Voor buitenschoolse activiteiten, inclusief zomerscholen, zijn 48 ritten uitgevoerd, waarmee **1.524** leerlingen met **247** begeleiders zijn vervoerd naar 13 bestemmingen.
- Voor 21 voorscholen zijn **29** Cultuurbusritten uitgevoerd voor **619** kinderen en **588** begeleiders naar **5** culturele instellingen.
- De Cultuurbus voerde **36** ritten uit voor **981** Weesper leerlingen naar **9** culturele partners met **123** begeleiders.
- De Cultuurbus voerde **1.415** ritten uit voor **41.651** Amsterdamse leerlingen naar 70 culturele partners met **7.188** begeleiders.
- De Cultuurbus voerde **4** ritten uit voor **192** Landsmeerse leerlingen naar **4** culturele partners met **8** begeleiders.

De vijf meest bezochte instellingen dit jaar waren:

1. Rijksmuseum
2. Wereldmuseum Amsterdam
3. Theater De Krakeling
4. Het Scheepvaartmuseum
5. Van Gogh Museum

Pilots

Complementair aan het Kunstenplan is in 2024 een aanvraag voor CmK ingediend. In de aanvraag staat de ontwikkeling van creativiteit centraal, door de hele onderwijsloopbaan heen: van voorschoolse educatie tot naschools aanbod, van mbo tot pabo en kunstvakonderwijs. Mocca ziet hierin kansen voor structurele borging van cultuureducatie en creativiteitsontwikkeling binnen het onderwijsstelsel.

Van najaar 2024 tot voorjaar 2025 voert Mocca vier pilots en onderzoeken uit, ter voorbereiding op de volgende subsidieperiode. Dit omvat zowel nieuwe als vertrouwde thema's, waarbij landelijke perspectieven worden toegevoegd. Vanwege de benodigde expertise en capaciteit worden externe professionals geworven, ondersteund door onderzoekscordinatoren en Mocca-teamleden. De onderzoeken vallen onder de CMK-regeling, die afloopt in juni 2025. De resultaten worden vóór die tijd afgerond en breed beschikbaar gesteld. De handreikingen en verslagen uit deze pilots dragen bij aan de verdere ontwikkeling van het Amsterdamse (en landelijke) cultuuronderwijs.

In overleg met de gemeente heeft Mocca contact gelegd met **231** voorscholen (bijna **6000** kindplaatsen). De inventarisatie laat grote verschillen zien: op sommige locaties verzorgt een externe partner wekelijks cultuureducatie, bij anderen is dit afwezig. Er blijkt weinig structureel extern aanbod; locaties zijn geïnteresseerd, maar missen kennis of middelen, afhankelijk van de kennis van pedagogische medewerker. Bestaand aanbod is moeilijk vindbaar of beperkt toegankelijk.

Pilot Cultuureducatie op Voorscholen

- Deelnemers pilot: **20** voerschoolgroepen met bijna **505** kinderen (2-4 jaar) namen deel.
- Opbrengsten: Ouders merkten gedragsveranderingen; pedagogisch medewerkers voelden zich zekerder in het toepassen van cultuureducatie. De aansluiting op VVE-leerthema's versterkte spelenderwijs de taalontwikkeling. Cultuureducatie op de voerschool is haalbaar, effectief, draagt bij aan een inclusieve leeromgeving en versterkt het pedagogisch handelen.

Onderzoek Ouderbetrokkenheid bij Cultuuronderwijs

- Deelnemers: onderzoek via interviews op tien scholen en een landelijke peiling onder **70** basisscholen.
- Opbrengsten: Cultuuronderwijs biedt een laagdrempelige toegang tot oudercontact. Persoonlijke communicatie via kinderen of cultuurcoaches werkt beter dan frequent contact. Ouderbetrokkenheid groeit als scholen inspelen op de leefwereld van ouders en hen een actieve rol geven.

Onderzoek Vakoverstijgend Cultuuronderwijs

- Deelnemers: **11** basisscholen hebben deelgenomen aan het onderzoek (scholen binnen en buiten Amsterdam).
- Opbrengsten: Kunstvakken verdiepen leerstof, verbinden vakken en versterken leerresultaten in taal en rekenen. Leerlingen tonen ontwikkeling in portfolio's en presentaties.

Onderzoek Burgerschap

- Deelnemers: **7** basisscholen uit Amsterdam.
- Opbrengsten: Kunst- en cultuureducatie blijkt een krachtige manier om burgerschapsonderwijs concreet en betekenisvol te maken. Projecten vergroten nieuwsgierigheid, respect en sociale cohesie, en versterken de band tussen school en ouders.

Scholen gaven aan behoefte te hebben aan inspirerende voorbeelden voor burgerschap, vakoverstijgend werken en ouderbetrokkenheid. Binnen deze thema's zijn best practices verzameld, zowel binnen als buiten Amsterdam, in samenwerking met andere CmK-penvoerders. Deze projecten laten zien hoe cultuuronderwijs effectief kan worden gekoppeld aan de genoemde thema's.

Contactmomenten met scholen

In 2025:

- zijn er **1.772** contactmomenten op po/s(b)o/vso/v(mb) o/mbo scholen geweest, waarvan **1.026** via e-mails/ telefoontjes en **407** bezoeken aan de scholen.

Voorscholen

Amsterdam kent veel voorscholen. Er waren **118** contactmomenten met koepels van voorscholen, waarvan **83** via e-mails en telefoontjes en 35 bezoeken aan de besturen. Bij voorscholen verloopt het contact vaak via een contactpersoon in de overkoepelende organisatie. Deze persoon functioneert vergelijkbaar als een schoolbestuur voor reguliere scholen en heeft vaak meerdere voorschoollocaties onder zich. Daarnaast hadden we ook nog **41** contactmomenten direct met voorscholen, waarvan **31** via e-mails /telefoontjes en **10** bezoeken aan de scholen.

Focusscholen

In 2025 bereikten we **10** focusscholen. Dat staat gelijk aan 100% van de focusscholen. Sinds 2022 is door intensieve begeleiding van Mocca het aantal focusscholen is teruggelopen van **30** naar **10**.

Contactmomenten met landelijke partners en bijeenkomsten

In 2025:

- zijn er **36** contactmomenten (LKCA, Plein C, CmK penvoerders) geweest.

CmK 4

In 2025:

- Zijn **18** scholen gestart
- zijn er **21** deelnemende instellingen

Contactmomenten met culturele instellingen

Mocca stimuleert alliantievorming in het culturele veld. Daarvoor zijn in 2025 meer dan **20** contactmomenten geweest met de Denktank vmbo, muziekinstellingen binnen AMA, theater- en dansinstellingen in TDEA en de Erfgoedalliantie.

In 2025 hebben **29** nieuwe instellingen zich aangemeld voor de Cultuurcatalogus van Mocca. Tussen 2013 en 2020 maakte Mocca gebruik van een cultuurdatabase. Hierbij waren meer dan **700** instellingen aangesloten. Vanaf 2020 is de Mocca Cultuurcatalogus geïntroduceerd waardoor we een nieuw en actueel overzicht van cultuureducatief aanbod opbouwen. Het Mocca adviseursteam had **610** contactmomenten met culturele partners.

MoccaAcademie

De MoccaAcademie organiseerde in totaal **50** bijeenkomsten, trainingen en cursusbijeenkomsten en vijf podcasts in het basis- en voortgezet onderwijs, speciaal onderwijs, mbo, voorscholen en het culturele veld. Daarmee bereikten we in totaal **1.758** deelnemers en luisteraars (**1.217** deelnemers en **541** luisteraars). Onderstaand enkele bijeenkomsten op diverse locaties;

- Tijdens het Mocca Congres Cultuureducatie in Amsterdam, georganiseerd in samenwerking met culturele partners, lieten **79** culturele aanbieders het onderwijs kennismaken met hun cultuureducatieve programma's. Dit congres in De Meervaart werd bezocht door **310** deelnemers.
- [De MoccaAcademie werkte samen met de MBO Introweek en het Platform MBO, waardoor 12.500 mbo-studenten uit ruim 500 klassen hun studiejaar begonnen met een bezoek aan een culturele instelling.](#)
- Een extra najaarseditie van de Cultuureducatie markt met theaterpresentaties en een ambachtenplein trok **238** bezoekers naar Theater De Krakeling als locatie.

- Binnen Met Mocca naar Cultuur organiseerden we **9** bijeenkomsten bij culturele instellingen. In totaal namen **429** leerkrachten, schooldirecteuren en educatoren deel aan deze culturele ervaringen.
- Er vonden **8** meetups en masterclasses plaats met in totaal **211** deelnemers.
- We namen **vijf** podcasts op, die samen **541** luisteraars bereikten.
- In het voorjaar van 2025 ronden we **twee** ICC-cursussen uit schooljaar 2024-2025 af. In totaal behaalden **16** cursisten hun ICC-certificaat.
- In het najaar van 2025 zijn **twee** nieuwe ICC-cursussen gestart voor schooljaar 2025/2026. Een cursus van zes middagen met werkbezoek en certificering op woensdag 10 september 2025 met 13 deelnemers. Een tweede ICC-cursus bestaande uit drie cursusdagen met werkbezoek en certificering op vrijdag 21 november 2025 met 7 deelnemers. De certificering van beide cursussen vindt plaats op 13 mei 2026).
- De training Cultuurcoördinator Voortgezet Onderwijs (CCVO) is op 6 oktober gestart in samenwerking met Plein C. Hieraan nemen 5 cursisten deel die werkzaam zijn op een vo-school in Amsterdam.

Landelijke overleggen en internationale contacten

In oktober 2025 bezochten vijf afgevaardigden van Johannebergsskolan Estetiska in Göteborg Mocca via een Erasmusbeurs. De bezoekers, onder wie de schooldirecteur, leerkrachten en kunstvakdocenten, waren nieuwsgierig naar de wijze waarop Amsterdam cultuuronderwijs in het curriculum heeft verankerd. Ook zochten ze inspiratie voor de kunstvaklessen. Daarbij waren ze vooral onder de indruk van de procesgerichte en vaksamenhangende programma's en van de rol van kunstenaars in de klas.

In diezelfde maand ontving Mocca bezoek uit Zuid-Korea. De vijftien bezoekers uit Chungcheongbuk-do bestonden onder meer uit de toezichthouder cultuureducatie van het provinciale onderwijsbureau en de conrector van een kunstlyceum. De delegatie was vooral geïnteresseerd in hoe Mocca via de MoccaAcademie deskundigheidsbevordering organiseert voor het hele culturele en onderwijsveld.

Sociale Media en Nieuwsbrieven

Op Instagram groeide het aantal volgers van 1.034 naar 1322. Op Facebook daalde het aantal volgers licht van 1.575 naar 1.533. Op LinkedIn steeg het aantal volgers van 755 naar 850. Daarnaast zijn in totaal 84 mailings verstuurd, waaronder nieuwsbrieven, uitnodigingen, bevestigingen en verslagen van Mocca-activiteiten. Ook zijn er 9 nieuwsbrieven en newsflashes verzonden naar belangstellenden.

Het openingsscherm van de training van de MokkaAcademie bij de Annie M.G. Schmidtschool

Bijlagen

**Rob Gerritsen | Amsterdamse
Montessori School**

“Iedere bijeenkomst leverde nieuwe inzichten op.”

Ik ben de ICC-cursus gaan volgen omdat de vorige ICC'er met pensioen is gegaan. Aangezien ik zelf nog weinig kennis had van cultuureducatie, leek het mij leuk om mij hierin te verdiepen.

Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan. De ICC-cursus heb ik als leerzaam en waardevol ervaren. Ik heb eruit gehaald wat ik eruit wilde halen. De manier van werken is prettig, er is veel ruimte voor eigen inbreng en de verantwoordelijkheid ligt bij de cursisten. Iedere bijeenkomst leverde nieuwe inzichten op. Dankzij de ICC-cursus heb ik nu een beter beeld van wat cultuureducatie kan betekenen voor de school, onder andere in het betrekken van het team. Daarnaast heb ik meer duidelijkheid gekregen over mijn eigen rol. Ik weet ook beter wat ik zelf wil, daar heb ik nu meer grip op gekregen. Het kijkje achter de schermen bij een culturele instelling vond ik bijzonder en inspirerend. Ik had zelf nog wel wat meer lessen gewild.

Karima Abdelmoula | IBS De Dadelpalm

“Tijdens de training heb ik geleerd hoe we cultuuronderwijs kunnen implementeren en duurzaam kunnen borgen binnen de school.”

De ICC-training van Mocca was goed georganiseerd. De locaties waren mooi en vonden plaats in verschillende musea, en ook de lunch was steeds goed verzorgd. Tijdens de training heb ik veel geleerd over hoe we cultuuronderwijs kunnen implementeren en duurzaam kunnen borgen binnen de school. Al met al was het een leerzame en prettig georganiseerde training.

Henk Boonstra | Asvo school

“De ICC-cursus was de leukste en beste cursus die ik ooit heb gevolgd.”

In juli 2026 neemt Henk Boonstra afscheid als icc'er en leerkracht van de Asvo school en gaat hij met pensioen. In het schooljaar 2016-2017 volgde Henk de icc-cursus. Nu bijna 10 jaar later zegt hij hierover het volgende: “De ICC-cursus was de leukste en beste cursus die ik ooit heb gevolgd.” Wat hem vooral bijbleef, was het met elkaar in gesprek gaan over kunst en cultuur. Ook leerde hij nieuwe dingen zoals het opstellen van een begroting. Bijzonder inspirerend vond hij de momenten waarop de groep na sluitingstijd door een museum kon lopen. De cursus wist hem niet alleen inhoudelijk te verrijken, maar ook persoonlijk te inspireren. Via een medecursist kwam Henk in contact met de Asvo-school, waar hij is gaan werken. Zo leidde de cursus niet alleen tot nieuwe inzichten, maar ook tot een nieuwe baan/school.

Ilse Oomen | basisschool Mobiel
“Je visie als leerkracht wordt serieus genomen en gewaardeerd.”

Vanaf bijna dag 1 heb ik te maken gehad met Mocca. De bezoeken die ik veelvuldig heb afgelegd waren altijd inspirerend, gezellig en werd je verwend door fantastische catering.

Ik was nieuwsgierig, eigenwijs en betrokken en kreeg hulp van Mocca om mezelf te blijven mijn ideeën te blijven ontwikkelen en vorm te geven in onder andere beleid als ICCer van het eerste uur. Ik werd geïnspireerd en wilde steeds meer leren. Ook kon ik regelmatig mijn ideeën spuien en kregen vorm door onder andere gesprekken met Peggy.

Bij Ben Hekkema heb ik de cursus Fondsenwerving voor cultuureducatie gevolgd. Ik kreeg ideeën bij Mocca, voor lessen beeldende vorming en mijn lessen als groepsleerkracht, kwam in aanraking met instanties als Mad Science en Bureau Taalvorming en verschillende educatieve afdelingen van instellingen die zich bezighielden met kunst- en cultuuronderwijs. Ik nam zitting in verschillende klankbordgroepen en dacht mee aan educatieve programma's.

Bezoeken samen met Mocca aan musea met workshops voor inspiratie in de klas. Of samen naar het LKCA met Ben, Richard en Nicolette om ons te richten op de functie van moderatoren en wat dat inhield. Ik was daar als enige leerkracht aanwezig en hield me bezig hoe regels en beleid vorm kreeg in de klas zelf. Spannend, maar ik werd door de mensen van Mocca op mijn gemak gesteld. Je visie als leerkracht werd door hun serieus genomen en gewaardeerd.

Veel medewerkers zijn inmiddels naar andere organisaties werkzaam. Peggy bleef en was een rots in de branding voor anderen en mij. Altijd vriendelijk en nu ze haar functie bij Mocca gaat beëindigen zal ik haar missen.

Zij stond voor: talentontwikkeling, diversiteit, creativiteit en gelijkheid van de kinderen. Ze had oog voor hun behoeftes en samen met haar betrokken team is Mocca in het Amsterdamse onderwijsland, voor mij en collega's uit het PO, een begrip geworden.

Dank je wel voor alles Peggy, je hebt een plekje in mijn hart veroverd.

Hopelijk tot ziens, Ilse Oomen

Paul Maassen | De Indische Buurt School

'De Mocca meet-ups en het congres zijn voor mij kennisverrijkend en netwerkverbredend en houden je op scherp qua huidige kunst- en cultuureducatieontwikkelingen. Daarnaast vind ik het goed georganiseerd en ga ik er ook met plezier naartoe.'

Anouk Kleykamp | IKC De Baanbreker

Mocca ondersteunt mij als jonge ICC'er, waardoor ik zelfverzekerd keuzes durf te maken die passen bij mijn school. Zo kwam ik tijdens de icc-cursus en de cultuurmarkt van Mocca in aanraking met verschillende creatieve activiteiten. Heerlijk om van alles uit te proberen. Elke keer weer geïnspireerd!

**Yolanda Eijss | Visio Onderwijs
Amsterdam**

Iedere keer fiets ik verrast en met stof tot nadenken naar huis. Geïnspireerd om juist onze leerlingen met een visuele uitdaging met alle vormen van cultuur in aanraking te brengen. Ook anno 2026 is er nog steeds weinig voor handen omdat zij veel met hun vingers kijken desnoods met handschoentjes. Graag roep ik makers op om deze mogelijkheden in ogenschouw te nemen. Ik vraag je dan ook om de uitdaging op te pakken en te onderzoeken wat kunst is voor

iemand die niet ziet. Welke kunst is voor hen prikkelend, vragend, zodat ook zij met een hoofd vol ideeën naar huis gaan.

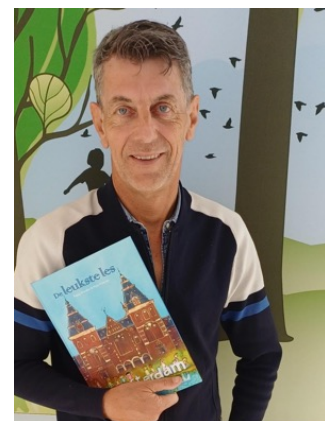
**Damione Cornelisser |
Yuverta West**

De MoccaAcademie staat voor mij voor kunst bezoeken. Theater, musea maar ook het bezoek aan de Dead End Galery was erg bijzonder en zal mij altijd bij blijven. Net als het jaarlijkse congres waarbij docenten en vakmensen uit de kunstwereld elkaar ontmoeten en elkaar inspireren. Mocca staat voor mij voor gehoord worden, gezelligheid in een professionele omgeving. En ook heel fijn dat je je collega's mee kan nemen.

**Anno Pander | Teamlid bij
basisschool Elzenhagen**

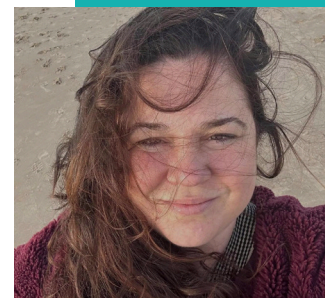
**Anno over de Mocca
Academie**

Al sinds 2008 maak ik als cultuurcoördinator namens basisschool Elzenhagen 'gebruik' van Mocca en de MoccaAcademie onder de bezielende leiding van Peggy. Niet alleen heb ik mede daardoor samen met het team onze kunst- en cultuureducatie kunnen vormgeven, maar ook 'mijn' netwerk kunnen uitbreiden met heel veel betrokken aanbieders die de stad Amsterdam rijk is en met wie het bijna altijd een feestje is om mee te kunnen samenwerken!

**Sarah Oortgijs | cultuurcoach
Noordje op De Botteloef**

De cultuurcoachbijeenkomsten van Mocca bieden mij de broodnodige uitwisseling met andere cultuurcoaches, praktijkgerichte (vak)kennis en inspiratie. Als cultuurcoach op een basisschool vindt samenwerking en afstemming plaats met veel partijen: kinderen en ouders, leerkrachten en directie, de cultuur- en familieschool coördinator, externe culturele organisaties en kunstcentra, en de culturele organisatie die je als cultuurcoach vertegenwoordigt - om er maar eens een aantal te noemen.

Erg fijn en waardevol om tijdens de cultuurcoachbijeenkomsten van Mocca uit te kunnen wisselen met andere cultuurcoaches hoe je je binnen dit werkveld beweegt en je rol invulling geeft en om te horen waar andere cultuurcoaches tegenaan lopen en welke invalshoeken bij hun werken. Behalve dat Mocca ruimte biedt voor deze uitwisseling, is aan de bijeenkomsten een thema verbonden - zoals cultuursensitief werken, neurodiversiteit bij kinderen of het aanvragen van subsidies. Professionals met kennis van zaken geven hierover een interactieve lezing of workshop, waarbij de opgedane kennis direct toepasbaar is in het werk als cultuurcoach. Dankzij de uitnodigingen voor Met Mocca naar cultuur, verruim ik ook als cultuurcoach mijn culturele blikveld en doe ik inspiratie op om andere kunstrichtingen aan te dragen of om excursies voor leerlingen te organiseren. Minstens zo belangrijk als de praktische toepasbaarheid van de kennis, uitwisseling en inspiratie die Mocca biedt, is de voeding die je als cultuurcoach en creatief zelf krijgt, wat mij betreft een voorwaarde om ook weer iets door te kunnen geven.

**Kirsten de Graaff en
Janwillem Slort | projectleiders
Vmbo Denktank**

De Vmbo Denktank is een interdisciplinair samenwerkingsverband tussen verschillende culturele organisaties en vmbo-scholen. Het doel is om kwalitatieve cultuureducatie te ontwikkelen vanuit de behoefte van organisaties, scholen én leerlingen. We vinden het belangrijk om kennis en bevindingen te delen en in gesprek te zijn met het veld; om de denktank heen bevindt zich een flexibele schil van docenten, schoolleiders, educatoren en beleidsmakers. Daarom organiseren we met enige regelmaat een kennisnetwerkbijeenkomst

en in 2025 deden we dat in samenwerking met Mocca. Door de handen ineen te slaan kunnen we het netwerk vergroten en elkaar inspireren voor de verdieping van de inhoud. Dit is goed bevallen! Vandaar dat we dit vanaf nu jaarlijks zullen doen, onze expertises sluiten goed op elkaar aan.

**Wendeline Thole | directeur
De Rode Loper op School -
coördinator
KinderKunstBiënnale**

**Hoe maak je cultuureducatie
zichtbaar? Binnen de school,
bij ouders, in de buurt/stad?**

In 2025 organiseerden we twee keer een Mocca-meetup. Op de KinderKunstBiënnale spraken we met scholen, kunstdocenten en partners over hoe we het talent van leerlingen én de meerwaarde van cultuureducatie kunnen laten zien. Zodat cultuuronderwijs breed gedragen wordt en stevig verankerd raakt in school en de samenleving. Soms zien alleen de leerkracht en de leerlingen de resultaten. Zo blijft hun talent onzichtbaar en ook wat het hen oplevert: persoonlijke groei, zelfvertrouwen, creativiteit, brede ontwikkeling en cultureel bewustzijn. In het Stadsarchief spraken we over het belang van het bewaren van kinderkunst, van educatief materiaal, als erfgoed. Met experts, scholen en kunstenaars bezochten we de tentoonstelling Door de ogen van Kinderen. We hebben met elkaar veel waardevols te delen!

EXPERTISECENTRUM CULTUURONDERWIJS

Baarsjesweg 224 1058 AA Amsterdam

T 020 - 620 9567 | info@mocca.amsterdam

www.mocca.amsterdam